

**VAGGERYDS
KOMMUN**

Biblioteksplan

2019-2022

Antagen av kommunfullmäktige 2019-04-29
Godkänd av kultur och fritidsnämnd 20180307
Ansvarig förvaltning: Kultur och fritidsförvaltningen
Ansvarig tjänsteman: Lo Claesson

Revidering antagen av kommunfullmäktige 2020-08-31 §107

Innehåll

Innehåll	2
Sammanfattning	3
Inledning	5
Ändamålsenlig verksamhet	6
Prioriterade grupper	7
Folkbibliotek	7
Vaggeryds kommun vision, värdegrund och övergripande mål	8
Kommunövergripande vision och värdegrund	8
Politisk styrning kring mål, medel och kvalitet	8
Bibliotekets förändrade roll	9
Folkbibliotekens uppgifter	10
Medverkan till demokratiutveckling och fri åsiktsbildning	10
Digitalisering och digital delaktighet	10
Främjande av litteratur	11
Prioriterade grupper	13
Personer med funktionsvariationer	13
Samverkan mellan kommunbibliotek och skolbibliotek	14
Handlingsplan	16
Skolbiblioteksplan	17
Bakgrund	17
Syfte	17
Mål	17
Vision för kommunens skolbibliotek	18
Styrdokument	18
Läroplan för förskolan, reviderad 2010	19
Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11)	19
Läroplan för grundsärskolan 2011	20
Tillgång till skolbibliotek enligt skolverket	20
Samverkan mellan kommunbibliotek och skolbibliotek	20
Skolbibliotekariens roll i vår verksamhet	20
Referenslista skolbiblioteksplan	21

Sammanfattning

Bibliotekslagen är en ramlag för de kommunala bibliotekens verksamhet, med undantag för skolbiblioteken, som lyder under Skollagen.

I Vaggeryds kommun bedrivs biblioteksverksamhet vid det kombinerade gymnasie- och kommunbiblioteket i Vaggeryd, Fenix Kultur- och Kunskapscentrum samt vid kommunalsbiblioteken i Skillingaryd, Hok och Hagshult. Biblioteken siktar högt och vill bedriva en verksamhet med hög kvalitet i framkant.

Biblioteksplanen för Vaggeryds kommun i sin helhet inkluderar biblioteksplan för folkbiblioteken och för skolbiblioteken samt för samarbetet mellan dessa två bibliotekstyper och är avsedd att gälla 2019-2022.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska. Dessutom ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning.

Under senare år har verksamheten vid biblioteken genomgått stora förändringar. Att besöka ett folkbibliotek handlar inte längre enbart om att låna en bok utan även om att ta del av andra aktiviteter såsom IT-handledning, allmän samhällsinformation och program av olika slag för alla åldrar. Folkbiblioteken är centrala för både det formella och det informella lärandet, för språk- och läsutveckling, för kunskap och information samt för digital delaktighet.

För fem år sedan gjordes den första e-strategin för Vaggeryds bibliotek. Sedan dess har det hänt mycket i såväl biblioteken som den digitala världen. Den största förändringen i biblioteket är Makerspace som numera finns på biblioteket och som är ett fysiskt rum med digitala möjligheter. Det digitala biblioteket är numera inte endast webbplats eller sociala medier, utan har även flyttat in på biblioteket. En mer detaljerad e-strategi kommer att utarbetas separat, men kopplas till biblioteksplanen.

När det gäller läsfrämjande, tar biblioteken i Vaggeryds kommun sin utgångspunkt i Läs- och litteraturfrämjandeplan för folkbiblioteken i Jönköpings län och Regionbibliotek Region Jönköpings län 2018 – 2020. I det läsfrämjande arbetet prioriterar biblioteken arbetet med barn och unga. I mån av resurser riktas det läsfrämjande arbetet även till övriga invånare. En läsfrämjandeplan, i form av en handlingsplan, som innefattar både barn, unga och vuxna kommer att utarbetas.

Kommunbibliotek och skolbibliotek arbetar tillsammans för barn och unga och syftet är att främja barn och ungas språkutveckling och stimulera till läsning.

Inledning

Alla kommuner är skyldiga att upprätta planer för sin biblioteksverksamhet. I Vaggeryds kommun bedrivs biblioteksverksamhet vid det kombinerade gymnasie- och kommunbiblioteket¹ i Vaggeryd, Fenix Kultur- och Kunskapscentrum, kundelsbiblioteken i Skillingaryd, Hok och Hagshult samt vid skolbiblioteken i kommunens övriga skolor.

Biblioteksplanens syfte är att ge en inriktning av verksamheten på lång sikt. Planen ska också vara utgångspunkten för årliga handlings- eller verksamhetsplaner. Biblioteksplanen för biblioteken i Vaggeryds kommun kommer också att generera handlingsplaner och strategier inom olika områden, såsom t.ex. läsfrämjandeplaner och en e-strategi.

Handlingsplanen, som är kopplad till kommunfullmäktiges mål, revideras vid årsskiftet 2019/2020.

---

¹ Kommunbibliotek benämns ibland "folkbibliotek". I Biblioteksplanen används begreppet "kommunbibliotek", utom då lagtext eller annan text citeras.

Ändamålsenlig VERKSAMHET

Både kommunbiblioteken och skolbiblioteken siktar högt och vill bedriva en verksamhet med hög kvalitet i framkant. Nivån på verksamheten är dock beroende av de resurser biblioteken tilldelas.

Bemanningsläget vid folkbiblioteken är hårt ansträngt efter en besparing på en tjänst vid Skillingaryds bibliotek. Biblioteket där har fått en tillfällig förstärkning genom statens satsning Stärkta bibliotek med en barnbibliotekarie, som ska arbeta för att utveckla barnverksamheten och göra biblioteket attraktivt för barn, unga och familjer. Denna satsning finansieras dock under högst tre år och måste sökas om varje år.

Den verksamhet som kommunbiblioteken i övrigt strävar att åstadkomma kan genomföras förhållande till den resursfördelning biblioteken får.

Biblioteksplan för Vaggeryds kommun inkluderar biblioteksplan för kommunbiblioteken och för skolbiblioteken samt för samarbetet mellan dessa två bibliotekstyper och är avsedd att gälla 2019-2022.

Nationell bibliotekslag 2013:801

Bibliotekslagen är en ramlag för de kommunala bibliotekens verksamhet, med undantag för skolbiblioteken, som lyder under Skollagen.²

All kommunal biblioteksverksamhet ska dock upprätta biblioteksplaner för sin verksamhet.

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

- folkbibliotek,
- skolbibliotek,
- regional biblioteksverksamhet,
- högskolebibliotek,
- lånecentraler, och
- övrigt offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, landstingen, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

- För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
- För skolbibliotek ansvarar kommuner, landsting, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
- För regional biblioteksverksamhet ansvarar landstingen och de kommuner som inte ingår i ett landsting.
- För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.

- För lånecentraler ansvarar staten.
- För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på

- de nationella minoritetsspråken,
- andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
- lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

- ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
- avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ha tillgång till skolbibliotek.

Vaggeryds kommun vision, värdegrund och övergripande mål

Kommunövergripande vision och värdegrund

Vaggeryds kommuns vision och värdegrund:

Här ger vi plats för att göra skillnad

En plats för möjligheter formad med tanke och omtanke.
Där lusten är vår drivkraft och där glädjen smittar.

En plats med stark tradition för gränslöst skapande.
Där gemensam vilja och kunskap får livet att lyfta
och idéer att bli verklighet.

En plats i rörelse som bygger på mångfald och hållbarhet.
Där allt är nära och alla har betydelse.

Politisk styrning kring mål, medel och kvalitet

Kommunfullmäktige tar varje mandatperiod fram övergripande mål för den kommunala verksamheten.

De **fyra övergripande målen för 2019—22** är långsiktiga och kopplade till FNs 17 globala mål inom Agenda2030. Alla verksamheter bidrar till samtliga fyra mål som förtydligas genom ett strategiskt utvecklingsprogram. Samtliga mål följs upp i samband med prognos och rapportering av ekonomi och kvalitetsresultat. Vaggeryds kommuns övergripande mål skall harmonisera med de planer och riktlinjer som hanteras och beslutas politiskt. Exempelvis kommunens översiktsplan, boendeutvecklingsprogram, miljöprogram m.m. Vaggeryds kommuns övergripande mål skall också harmonisera med fullmäktiges interna mål för organisationen - finansiella mål, mål för arbetsgivarpolitiken samt det egna miljöarbetet.

Vaggeryds kommun ska vara en plats...

- med hållbar samhällsutveckling och tillväxt i hela kommunen
- med hög sysselsättning, ett varierat näringsliv och en utbildning med god kvalitet
- med en hög kunskapsnivå, en aktiv fritid och ett rikt kulturliv - för en god hälsa
- som är attraktiv, trygg och tillgänglig - där alla känner delaktighet och kan påverka

Med ovanstående fyra mål som grund har Kultur- och fritidsnämnden tagit fram **fyra nämndsmål** för mandatperioden:

- * Utveckla dialogen och stödet till ideella krafter för tillväxt i hela kommunen
- * Tillsammans inspirera och stödja utveckling och utbildning för samhällsengagemang och framtida yrkesliv
- * Medborgare skall känna att de kan påverka och vara skapare av utbudet för en god hälsa och ett eget välbefinnande
- * Skapa trygga, tillgängliga och attraktiva möjligheter till kultur, fritids och friluftaktiviteter för alla

Nämndsmålen bryts i sin tur ner till **årliga delmål** som verksamheterna arbetar efter.

Bibliotekets förändrade roll

Att biblioteken ska verka för det demokratiska samhällets utveckling uttrycker en målsättning om allas delaktighet i samhällslivet som främjas genom de medel som nämns, dvs. kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Grunden för det allmänna stöd till biblioteksväsendet står att finna i övertygelsen om att bibliotekens verksamhet bidrar till en önskvärd samhällsutveckling i stort och att demokratin fördjupas genom att välinformerade individer får bättre möjligheter till insyn, inflytande och deltagande i den demokratiska processen. Demokratin befästs och fördjupas genom att individer får ökad kunskap och goda förutsättningar för ett fritt åsiktsutbyte och diskussioner om gemensamma angelägenheter.³

Under senare år har verksamheten vid biblioteken genomgått stora förändringar. Att besöka ett folkbibliotek handlar inte längre enbart om att låna en bok utan även om att ta del av andra aktiviteter såsom IT-handledning, allmän samhällsinformation och program av olika slag för alla åldrar. Denna typ av aktiviteter ökar vid folkbiblioteken. Svensk Biblioteksforening gjorde 2016 en rapport, Riksrapport 2016 – aktuell utveckling inom det svenska biblioteksväsendet⁴, som bl.a. försöker förklara vad som gör vissa folkbibliotek attraktiva och framgångsrika.

De övergripande slutsatserna är följande:

- Efterfrågan på bibliotekstjänster kan till stor del förklaras av driftskostnaden för biblioteken i kommunerna. Det finns ett starkt samband mellan de resurser biblioteksverksamheten får och utlåningen per invånare; barnboksutlåningen per barn; och antalet biblioteksbesök per invånare.
- Utlåningen av böcker påverkas även av bibliotekens nyförvärv av litteratur. Bibliotek som har fler nyförvärv per invånare har också en högre utlåning per invånare.
- Resultaten visar även på ett positivt samband mellan antalet biblioteksenheter och utlåningen. Kommuner med fler biblioteksenheter har högre utlåning per invånare.

³ Prop. 2012/13:147 s. 12

⁴ <http://www.biblioteksforeningen.se/rapporter/riksrapport-2016-aktuell-utveckling-inom-det-svenska-biblioteksvasendet/> (2018-02-23)

Folkbibliotekens uppgifter

Medverkan till demokratiutveckling och fri åsiktsbildning

Biblioteken i Vaggeryds kommun tillgängliggör information utan censur eller andra aktiva inskränkningar, vilket innebär en öppenhet för olika perspektiv och för olika sätt att se på världen. Det innebär också att sätta frågor i sammanhang, att göra urval och att med utgångspunkt i bibliotekets medier ge perspektiv på dåtid, samtid och framtid.

Biblioteken i Vaggeryds kommun behandlar alla människor jämlikt och inkluderande oavsett bakgrund, etnicitet, sexuell läggning eller religiös och politisk uppfattning.

Folkbiblioteken är centrala för både det formella och det informella lärandet, för språk- och läsutveckling, för kunskap och information samt för digital delaktighet.

Den digitala utvecklingen går framåt i en rasande fart, men den digitala klyftan krymper fortfarande långsamt. Därför är det viktigt att nå dem som sällan eller aldrig använder internet. Här är folkbiblioteken en viktig aktör. Fler och fler samhällstjänster blir i dag digitala och andra alternativ erbjuds inte alltid. Fortfarande har vi, enligt IIS undersökning Svenskarna och internet 2017⁵, ungefär 500 000 svenskar som inte använder internet över huvud taget. Lågutbildade, arbetslösa och sjukskrivna känner sig mindre delaktiga i informationssamhället än personer med högre utbildning. De grupperna upplever det även som svårare att exempelvis söka efter information på internet. Ur ett demokratiskt perspektiv är det problematiskt att en stor del av befolkningen inte använder digital teknik.

Vision:

Biblioteksverksamheten ska vara en central resurs i kommunens strategiska arbete för att höja medborgarnas utbildningsnivå och digitala kompetens samt bidra till att stärka deras utveckling till aktiva, demokratiska samhällsmedborgare.

Digitalisering och digital delaktighet

Enligt Bibliotekslagen ska folkbiblioteken verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet. Den digitala delaktigheten samt förmågan att bedöma och kritisk granska information och att veta hur digital information skapas och sprids blir därmed en uppgift för biblioteken.

Att verka för att öka kunskapen kring informationsteknik kräver också ständig kompetenshöjning inom området för bibliotekspersonalen.

Regeringen har gett Kungl. biblioteket i uppdrag att under 2018-2020 nationellt samordna och finansiera en satsning på de regionala biblioteksverksamheterna som kompetens- och utvecklingsnoder. Satsningen innebär i sin tur att de regionala biblioteksverksamheterna samordnar en utbildning av landets folkbibliotekarier för en digital kunskaphöjning.

Den digitala klyftan i Sverige krymper långsamt. Att uppmuntra fler till att våga och vilja använda internet är en demokratisk angelägenhet. De som saknar digital kompetens är ofta äldre, nyanlända eller lågutbildade, men det finns också välutbildade och höginkomsttagare som inte är digitalt delaktiga. På många bibliotek i landet

⁵ https://www.iis.se/docs/Svenskarna_och_internet_2017.pdf (2018-02-23)

anordnas utbildningsinsatser av olika slag för att öka invånarnas digitala kompetens. Biblioteken erbjuder ofta personlig service där invånare får hjälp med vardagliga ärenden på internet.

Vision:

Biblioteket är en självklar del i kommuninvånarnas digitala värld vad gäller att tillgodogöra sig kunskap om samt nyttja digitala tjänster inom såväl webb som ny teknik.

Övergripande mål för demokratiutveckling och fri åsiktsbildning och digital delaktighet:

Biblioteken erbjuder invånarna stöd i att utveckla sin digitala kompetens.

E-strategi

Syftet med e-strategin är att biblioteket ska inte bara följa utan driva kunskapen om ny teknik framåt och verka som demokratiskt verktyg för medborgarna med tillgång till ny teknik, kunskap om den och tillgängliggöra den för alla.

För fem år sedan gjordes den första e-strategin för Vaggeryds bibliotek med målet att 2017 skulle 50 % av bibliotekens besök vara virtuella och att 50 % av årsarbetstiden ägnas åt det digitala biblioteket. Sedan dess har det förstås hänt mycket i såväl biblioteken som den digitala världen. Den största förändringen i biblioteket är Makerspace som numera finns på biblioteket och som är ett fysiskt rum med digitala möjligheter. Det digitala biblioteket är numera inte endast webbplats eller sociala medier, utan har även flyttat in på biblioteket.

I korthet innebär e-strategin:

- Biblioteket ska ligga i framkant vad gäller att kunna ha ett brett digitalt utbud.
- Biblioteket ska ha en modern och användarvänlig webbplats.
- Biblioteket ska ha en strategi och ett syfte med de sociala forum som biblioteken väljer att synas på.
- Makerspace är en idéverkstad där människor kan mötas, utveckla och skapa tillsammans med andra. Skapandet sker i gränslandet mellan teknik, konst och slöjd. Det digitala samhället sammankopplas med det traditionella.

En mer detaljerad e-strategi kommer att utarbetas separat, men kopplas till biblioteksplanen. Inriktningen för e-strategin finns i Biblioteksplanen.

Främjande av litteratur

En av bibliotekens grundläggande uppgifter är att verka läsfrämjande, vilket också lyfts fram i Bibliotekslagen.

Läsfrämjande innebär att

- göra läsare av läskunniga.
- öppna vägar till litteraturen för den som inte läser.
- öka tillgången till en mångfald av litteratur på olika språk och i olika format för läsare i alla åldrar.

- ge fler möjlighet till en konstnärlig upplevelse genom litteratur.
- ta bort hinder för läsning, bredda en repertoar och stärka läsarens självtillit och läsaridentitet.

I det läsfrämjande arbetet prioriterar biblioteken arbetet med barn och unga. I mån av resurser riktas det läsfrämjande arbetet även till övriga invånare.

Biblioteken i Vaggeryds kommun tar sin utgångspunkt i Läs- och litteraturfrämjandeplan för folkbiblioteken i Jönköpings län och Regionbibliotek Region Jönköpings län 2018 –2020.

Litteraturfrämjande innebär enligt planen att synliggöra litteratur och litterära upphovspersoner samt att stärka och gynna litteraturen som konstform. Som personal vid biblioteken i Jönköpings län ska vi:

- lära oss genom att reflektera och ha kunskapsutbyte.
- ta del av forskningsresultat kring läsfrämjande.
- pröva, följa upp, utvärdera och utveckla läs- och litteraturfrämjande metoder.
- föra samtal om mediernas kvalitet, hantering och förmedling.
- utveckla samarbetsformerna och dialogerna med aktörer som möter barn och ungdomar.
- utveckla samarbetsformerna och dialogerna med kommunala och regionala verksamheter, folkbildning, föreningsliv och enskilda aktörer.
- arbeta gränsöverskridande med nya metoder för skapande och berättande.
- utveckla biblioteksarenan till föränderliga, intelligenta och tillgängliga miljöer som inspirerar till berättelser och läsning.
- arbeta med både digitala och fysiska biblioteksmiljöer, där användaren inspireras till nyfikenhet, lärande och interaktivitet.
- använda vår professionella kompetens i mötet med alla människor.
- lära oss vad det digitala läsandet och skapandet innebär ur olika perspektiv.
- utveckla det digitala läs- och litteraturfrämjandet genom olika verktyg och arbetsformer.

Vision:

Vaggeryds kommun ska betraktas som en kommun av läsare.

Övergripande mål för barn och unga:

Utveckla det läsfrämjande arbetet mot barn och unga

Övergripande mål för läsfrämjande mot andra grupper än barn och unga:

Utveckla det läsfrämjande arbetet riktat mot vuxna.

En läsfrämjandeplan, i form av en handlingsplan, som innefattar både barn, unga och vuxna kommer att utarbetas.

Prioriterade grupper

Personer med funktionsvariationer.

Alla ska ha lika möjligheter att ta del av bibliotekets litteratur och att ta del av information som förmedlas via biblioteken. Därför ska biblioteken utifrån vars och ens behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Vision:

Alla kommuninvånare ska känna sig välkomna och hemma på biblioteket.

Övergripande mål:

Alla ska kunna läsa och ta del av information utifrån de förutsättningar var och en har.

Personer med annat modersmål än svenska

Enligt bibliotekslagen ska de nationella minoriteterna och personer med annat modersmål än svenska erbjudas litteratur på andra språk än svenska och lättläst svenska.

Övergripande mål för personer med annat modersmål än svenska:

Biblioteken ska sträva efter att tillgodose de behov som finns på litteratur och information på andra språk än svenska.

Barn och unga

Enligt bibliotekslagen ska folkbiblioteken ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning. Tidigt stöd till språkutveckling och läsfrämjande arbete lägger grunden till en god utbildnings- och kunskapsnivå hos kommuninvånarna.

Språket är en grundläggande rättighet. Det är en avgörande faktor för kommunikation med andra människor, för att vi ska kunna informera oss och vara delaktiga i samhället, kunna ta del av litteratur och kultur i alla former.

Språk är människans främsta redskap för att tänka, kommunicera och lära. Genom språket utvecklar människor sin identitet, uttrycker känslor och tankar och förstår hur andra känner och tänker. Att ha ett rikt och varierat språk är betydelsefullt för att kunna förstå och verka i ett samhälle där kulturer, livsåskådningar, generationer och språk möts.⁶

⁶ Skolverket, kursplan för grundskolan, svenska.

Vision:

Biblioteken ska genom sin verksamhet ge alla barn sin egen anledning att komma till biblioteket

Övergripande mål för barn och unga:

Barn och unga som deltar i aktiviteter kopplade till läs- och språkstimulerande aktiviteter ska öka.

Små barn och deras föräldrar

Det är viktigt att nå barnen tidigt, genom deras föräldrar, för att utveckla barnens språk och grundlägga barnens lust att läsa. Att läsa tillsammans kan också förstärka anknytningen mellan barnet och dess föräldrar. Kommunbiblioteken i Vaggeryds kommun samverkar med Familjecentralen, förskolor och skolbiblioteken för att nå alla barn med ett läs- och språkfrämjande arbete.

Barns medievanor

Barns medievanor förändras i snabb takt. Det är därför viktigt att biblioteken omvärldsbevakar, tar till sig kunskaper om hur tekniken kan användas och stimulera till språkutveckling och berättande.

Ett inspirerande bibliotek för barn och unga.

Kommunbibliotek och skolbibliotek arbetar tillsammans för barn och unga och syftet är att främja barn och ungas språkutveckling och stimulera till läsning.

- Biblioteken ska erbjuda brett utbud av barn- och ungdomslitteratur, som präglas av mångfald, i olika format och på olika plattformar.
- Biblioteken ska erbjuda ett kvalitativt programutbud av aktiviteter riktade mot barn och unga.
- Miljön ska utformas på så vis att barn och unga uppfattar dem som både inbjudande och spännande.

Samverkan mellan kommunbibliotek och skolbibliotek.

- Samverkan ska finnas på alla nivåer.
- Vid ett besök på biblioteket i förskoleklass får alla elever ett lånekort på kommunbiblioteket. Lånekortet kan användas både privat och i skolans verksamheter.
- Att samverkan och samarbete sker och utvecklas är nödvändig för högre måluppfyllelse. Det kan ske i projektform eller genom olika besök i varandras verksamheter. Vårt gemensamma mål är att ge eleverna kunskap och erfarenhet av vad biblioteken kan erbjuda.
- Samverka vid författarbesök, föreläsningar och utställningar i kommunen.
- Kommunbiblioteket och skolbibliotekarien bjuder årligen in varje årskurs till kommunbiblioteket för olika aktiviteter.

Eftersom barn och unga är en prioriterad och vår viktigaste målgrupp, strävar vi att göra allt som står under rubriken Barn och unga. Kvalitén på arbetet och antal tillfällen som de olika aktiviteterna sker, är naturligtvis avhängiga de resurser vi har till förfogande.

Handlingsplan

I biblioteksplanen ingår en handlingsplan för verksamheten baserad på de fyra nämndsmålen för mandatperioden som tagits fram med de fyra övergripande målen som grund. Nämnden ska verka för att:

1. Utveckla dialogen och stödet till ideella krafter för tillväxt i hela kommunen

För biblioteken innebär detta att:

- * värna Hagshults bibliotek och utveckla dess egenart som mötesplats med fokus på berättande.
- * tillvarata de fördelar för biblioteken i Skillingaryd och Vaggeryd som meröppetfunktionen innebär samt möjliggöra för föreningar och andra ideella grupper att använda bibliotekslokalerna.
- * vidareutveckla arbetet med hållbarhet. Exempel är Miljöhörnan och internationella projektet My Green Id i samverkan med ReMida.

2. Tillsammans inspirera och stödja utveckling och utbildning för samhällsengagemang och framtida yrkesliv

För biblioteken innebär detta att:

- * fortsätta arbetet med och utvecklingen av Makerspace som stärker intresset för att arbeta med teknik i ett vidgat perspektiv. Teknikkunnande som programmering och VR-filmade är ofta en förutsättning för att kunna utöva näringar inom exempelvis kultur.
- * vara en arena för konstnärligt skapande och därigenom stärka förutsättningarna för unga företagare inom kultur att vilja vara kvar i eller återvända till kommunen.

3. Medborgare skall känna att de kan påverka och vara skapare av utbudet för en god hälsa och ett eget välbefinnande

För biblioteken innebär detta att:

- * fortsatt värna bibliotekens grundidé och utveckla biblioteken som arena för spontankultur. Förslag från besökare vad gäller arrangemang, teman och samarbeten tillvaratas.
- * utveckla den uppsökande verksamheten mot prioriterade grupper och tillvarata önskemål om aktiviteter inom biblioteksverksamhetens ram.

4. Skapa trygga, tillgängliga och attraktiva möjligheter till kultur, fritids och friluftaktiviteter för alla

För bibliotekens del innebär detta att:

- * översyn görs av de meröppna biblioteken så att de verkligen är trygga och tillgängliga för alla.
- * samarbetet med övriga verksamheter inom Kultur och fritidsförvaltningen utvecklas och fördjupas i den öppna fritidsverksamhetens nya lokaler i centrala Vaggeryd.

Skolbiblioteksplan

Upprättad 2015 och reviderad 2018. Barn- och utbildningsförvaltningen, Vaggeryds kommun

Bakgrund

I skollagen finns ingen definition av begreppet skolbibliotek, men i förarbetena till lagen förklaras att man vanligen brukar avse

”en gemensam och ordnad resurs av medier och information som ställs till elevernas och lärarnas förfogande och som ingår i skolans pedagogiska verksamhet med uppgift att stödja lärandet”.

Skolinspektionen har förtydligat att skolbibliotekets innehåll ska vara anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Det finns även bestämmelser om skolbibliotek i bibliotekslagen. Där framgår att skolbiblioteket ska

”ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter bland annat genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskild anpassade till dessa gruppers behov”. Vidare framgår att skolbibliotek ska ”ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning”

I september 2015 fick Skolverket i uppdrag av regeringen att lämna förslag till förstärkningar och tydliggöranden i styrdokumentet. Syftet var att stärka barns och elevers digitala kompetens och innovativa förmåga. Skolverket lämnade sitt förslag till regeringen i juni 2016 och regeringen fattade beslut den 9 mars 2017.

Läroplanerna har förändrats i sin första och andra del, bland annat den del som heter ”Skolans uppdrag” och under rubriken ”Rektorns ansvar”. Förändringarna träder i kraft 1 juli 2018.

Syfte

Barn- och utbildningsnämndens skolbiblioteksplan är ett övergripande dokument för kommunens förskolor, förskoleklass, grundskolor, fritidshem, särskola och gymnasieskola. Planens syfte är att garantera barn och elevers tillgänglighet till likvärdiga skolbibliotek med en tilltalande och inspirerande miljö samt utgöra en grund för varje skolbiblioteks handlingsplan.

Mål

- Skolbiblioteken bidrar till ökad måluppfyllelse hos eleverna.
- Skolbiblioteken är ett verktyg för skolutveckling.
- Skolbiblioteken är en naturlig del av skolans verksamhet och en pedagogisk resurs i alla ämnen och för alla elever.
- Skolbiblioteken främjar elevernas läslust och bidrar till att utveckla elevernas läsning och läsförståelse.
- Skolbiblioteken förmedlar och främjar ett vidgat textbegrepp och är drivande i den pedagogiska utvecklingen kring medie- och informationskunnighet. (MIK)
- Skolbiblioteken är bemannade så att pedagogisk verksamhet kan bedrivas.
- Skolbibliotekets personal samverkar med kommunbibliotek, skolledning och övrig pedagogisk personal kring elevers lärande och ger stöd till elever i deras litteratur- och medieanvändning.
- Skolbiblioteket är en resurs för entreprenöriellt lärande bl a genom makerspace.
- Skolbiblioteken är ett rum för lärande, inspiration, möten och skapande.

Eleverna arbetar med digitala texter, medier och verktyg. (Jochumsen, Rasmussen och Skot-Hansen, Folkebibliotekerna i vidensamfundet, 2010)

Vision för kommunens skolbibliotek

Vi utformar kommunens skolbibliotek till:

- att bli en pedagogisk resurs i barn och elevers lärande.
- att vara en mötesplats för skapande och inspiration.
- att guida eleverna i böckernas värld och inspirera till läsglädje.
- att arbeta med MIK i våra bibliotek.

Styrdokument

Följande citat ligger som grund för framtagandet av skolbiblioteksplanen:

Skollagen (2010)

Enligt skollagen ska alla elever ha tillgång till ett skolbibliotek, kap 2, 36 §.

”Eleverna i grundskolan, grundsärskolan, specialskolan,

sameskolan, gymnasieskolan och gymnasiesärskolan ska

ha tillgång till skolbibliotek”.

Eleverna ska av skolbiblioteket få stöd i sitt lärande. Skolbiblioteket betraktas både som en materiell resurs och som en funktion som bidrar till kunskapsutvecklingen.

Bibliotekslagen (1996)

8 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt funktionshindrade samt invandrare och andra minoriteter, bl.a. genom att erbjuda litteratur på andra språk än svenska och i former särskilt anpassade till dessa gruppers behov.

9 § Folk- och skolbiblioteken skall ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning. 7

Läroplan för förskolan, reviderad 2010

Förskolan ska sträva efter att varje barn

- utvecklar sin förmåga att lyssna, reflektera och ge uttryck för egna uppfattningar och försöker förstå andras perspektiv
- utvecklar intresse för skriftspråket samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner
- utvecklar intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa

Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Lgr 11)

”Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet, med ett stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Studiefärdigheter och metoder att tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktiga. Det är också nödvändigt att eleverna utvecklar sin förmåga att kritiskt granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.” (Lgr 11, s.9)

”Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga” (Lgr 11, s.9)

”En viktig uppgift för skolan är att ge överblick och sammanhang. Skolan ska stimulera elevernas kreativitet, nyfikenhet och självförtroende samt vilja till att pröva egna idéer och lösa problem. Eleverna ska få möjlighet att ta initiativ och ansvar samt utveckla sin förmåga att arbeta såväl självständigt som tillsammans med andra.

Skolan ska därigenom bidra till att eleverna utvecklar ett förhållningssätt som främjar entreprenörskap” (Lgr 11.s.9)

”Det är skolans ansvar att varje elev kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje.” (Lgr 11, s 10)

”Skolan ska ansvara för att varje elev efter genomgången grundskola:

- kan använda det svenska språket i tal och skrift på ett rikt och nyanserat sätt,
- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra,
- kan använda sig av ett kritiskt tänkande och självständigt formulera ståndpunkter grundade på kunskaper och etiska överväganden,
- kan använda modern teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande” (Lgr 11 s.13 f)

Läroplanen har förändrats i sin första och andra del, bland annat den del som heter ”Skolans uppdrag” och under rubriken ”Rektorns ansvar”.

Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011 (Gy11)

”Eleverna ska kunna orientera sig i en komplex verklighet med ett stort informationsflöde och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ. På så vis närmar sig eleverna ett vetenskapligt sätt att tänka och arbeta” (Gy11, s. 7)

”Det är skolans ansvar att varje elev”:

- kan lära, utforska och arbeta både självständigt och tillsammans med andra och känna tillit till sin egen förmåga
- kan söka sig till saklitteratur, skönlitteratur och övrigt kulturutbud som en källa till kunskap, självinsikt och glädje
- har förmåga att kritiskt granska och bedöma det han eller hon ser, hör och läser för att kunna diskutera och ta ställning i olika livsfrågor och värderingsfrågor
- kan använda bok- och bibliotekskunskap och moderna teknik som ett verktyg för kunskapssökande, kommunikation, skapande och lärande.” (Gy 11, s. 9 f)

Läroplanen har förändrats i sin första och andra del, bland annat den del som heter ”Skolans uppdrag” och under rubriken ”Rektorns ansvar”.

Läroplan för grundsärskolan 2011

”Utbildning och fostran är i djupare mening en fråga om att överföra och utveckla ett kulturarv – värden, traditioner, språk, kunskaper – från en generation till nästa.” (Lgr Sä, s. 9)

”Språk, lärande och identitetsutveckling är nära förknippade. Genom rika möjligheter att samtala, läsa och skriva ska varje elev få utveckla sina möjligheter att kommunicera och därmed få tilltro till sin språkliga förmåga”. (Lgr Sä, s.9)

”Skolan verkar i en omgivning med många kunskapskällor. Strävan ska vara att skapa de bästa samlade betingelserna för elevernas bildning, tänkande och kunskapsutveckling”. (Lgr Sä, s. 10)

Läroplan för gymnasiesärskolan 2013

”För att kunna orientera sig i en komplex verklighet med stort informationsflöde och snabb förändringstakt behöver eleverna utveckla förmågan att finna, tillägna sig och använda ny kunskap. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska fakta och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.” (Lgr GySä, s.7)

Språk- och kunskapsutvecklingsplan samt IT-plan

Ur Barn- och utbildningsnämndens plan kring språk- och kunskapsutveckling (2013) samt IT-plan (2013) fastslås att skolans primära mål är att vara språk- och kunskapsutvecklande. Detta är särskilt viktigt när det handlar om att undervisa flerspråkiga elever. De behöver få många tillfällen att integrera och att använda språket i alla undervisning, för att ha möjlighet att erövra skolspråket med dess specifika ämnesspråk. Det är även viktigt att undervisningen är både språkligt och tankemässigt utmanande för flerspråkiga elever, samtidigt som de behöver stöttning på vägen. (Skolverket 2012)

Läroplanerna för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011 (Reviderad 2017 med digitalisering)

Tillgång till skolbibliotek enligt skolverket

Enligt förarbetena till skollagen måste tillgången till skolbibliotek kunna anordnas på olika sätt beroende på de lokala förhållandena vid varje skola. Det är skolans huvudman som avgör hur elevernas tillgång till skolbibliotek ska lösas. Organisationen av skolbiblioteksverksamhet ska var flexibel men ska vara organiserad så att eleverna får tillgång till skolbibliotek på det sätt som avses i skollagen.

Skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga och digitala kompetens. Att så sker är rektors ansvar-

Skolinspektionens krav på skolbibliotek

Skolinspektionen bedömer att följande krav ska vara uppfyllda för att eleverna ska anses ha tillgång till skolbibliotek. Myndigheten kommer därför att utgå från dessa krav vid tillsyn:

- Eleverna har tillgång till ett skolbibliotek i den egna skolenhetens lokaler eller i rimligt avstånd från skolan som gör det möjligt att kontinuerligt använda biblioteket som en del av elevernas utbildning för att bidra till att nå målen för denna.
- Biblioteket omfattar böcker, facklitteratur och skönlitteratur, informationsteknik och andra medier.
- Biblioteket är anpassat till elevernas behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Samverkan mellan kommunbibliotek och skolbibliotek.

Samverkan ska finnas på alla nivåer.

Vid ett besök på biblioteket i förskoleklass får alla elever ett lånekort på kommunbiblioteket. Lånekortet kan användas både privat och i skolans verksamheter.

Att samverkan och samarbete sker och utvecklas är nödvändig för högre måluppfyllelse. Det kan ske i projektform eller genom olika besök i varandras verksamheter. Vårt gemensamma mål är att ge eleverna kunskap och erfarenhet av vad biblioteken kan erbjuda.

Samverka vid författarbesök, föreläsningar och utställningar i kommunen.

Kommunbiblioteket och skolbibliotekarien bjuder årligen in varje årskurs till kommunbiblioteket för olika aktiviteter.

Skolbibliotekariens roll i vår verksamhet

- Erbjuder ett mångfacetterat och brett bestånd av böcker och olika medier, anpassat efter skolans elever och läroplanens mål, i en lokal specifikt anpassad för skolbibliotekets verksamhet.
- Skapa förutsättningar för att eleverna upplever en kontinuitet i sin biblioteksupplevelse från förskolan till gymnasiet.
- Erbjuder alla elever möjligheter att utveckla sin informationskompetens och sin förmåga att tillägna sig kunskaper på egen hand.
- Att arbeta läsfrämjande med elever för ökad läsförståelse och läsglädje.

- Att arbeta fram en årlig handlingsplan, för de skolbibliotek som skolbibliotekarien är ansvarig för, tillsammans med pedagoger och skolledning.
- I samverkan med skolans personal ansvara för inköp av litteratur och andra medier.
- Utveckla samarbetet mellan pedagoger, kommunbibliotek och skolledning i pedagogiska frågor som leder till ökad måluppfyllelse för eleverna.
- Driva skolutveckling inom informationssökning och källkritik.
- Medverka vid olika föräldrasammankomster och informera om skolbibliotekets och skolbibliotekariens roll i verksamheten.
- Medverka aktivt i utformningen av undervisningen tillsammans med arbetslagen.
- Handleda elever och grupper i individuella och kollektiva lärprocesser.

Referenslista skolbiblioteksplan

Bestämmelsen om skolbibliotek: 2 kap. 36 § skollagen (2010:800)

Bibliotekslagens hänvisning till skollagen: 10 § bibliotekslagen (2013:801)

Bibliotekslagen om skolbibliotek: 8-9 § bibliotekslagen

Skolverket (rev2010), Läroplan för förskolan Lpfö 98

Skolverket (2011), Läroplan för grundskolan, förskoleklassen och fritidshemmet 2011. Västerås, Edita

Skolverket (2011), Läroplan, examensmål och gymnasiegemensamma ämnen för gymnasieskolan 2011, Västerås, Edita

Skolverket (2011), Läroplan för grundsärskolan 2011, Stockholm, Skolverket

Hämtad från: <http://www.skolverket.se/laroplaner-amnen-och-kurser/grundskoleutbildning/grundsarskola/laroplan> den 9 december 2014